

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ : วิเคราะห์นิทานพื้นบ้านภาคเหนือเพื่อใช้ประกอบการสอน
รายวิชานิทานพื้นบ้าน

ชื่อผู้เขียน : นางสาวจินดา รูปโฉม

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ :

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมร เจนจิจะ	ประธานกรรมการ
อาจารย์มยุรี	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ศรีวิไล พลมณี	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านภาคเหนือที่บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร และจัดทำคู่มือครูสำหรับใช้ประกอบการสอนรายวิชานิทานพื้นบ้าน

ข้อมูลที่ได้นำมาจากนิทานพื้นบ้านล้านนาเล่ม 1-5 ของสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และนิทานชาวบ้านของ ยุทธ เดชคำรณ ซึ่งจำแนกข้อมูลออกได้ดังนี้ คือ นิทานศาสนา 12 เรื่อง นิทานคติ 88 เรื่อง นิทานประจำท้องถิ่น 9 เรื่อง นิทานอธิบายเหตุ 30 เรื่อง นิทานสัตว์ 11 เรื่อง นิทานเรื่องผี 22 เรื่อง นิทานมหัศจรรย์ 6 เรื่อง นิทานตลก 203 เรื่องและเรื่องไม้ 19 เรื่อง รวมนิทานทั้งหมด 400 เรื่อง

นิทานเหล่านี้สะท้อนถึงสภาพทางภูมิศาสตร์ของภาคเหนือโดยทั่วไปว่ามีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ มีสัตว์ป่าชุกชุม มีแม่น้ำลำคลองมาก ทั้งยังสะท้อนสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนว่ามีลักษณะเรียบง่าย และยังสะท้อนถึงระบบครอบครัว การดำเนินชีวิต สภาพเศรษฐกิจ รวมทั้งการประกอบอาชีพ ซึ่งส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทางการเกษตร และอาชีพค้าขาย

ในด้านค่านิยมนั้น นิทานเหล่านี้ได้สะท้อนค่านิยมของคนในท้องถิ่นหลายประการ เช่นค่านิยมเรื่องความกตัญญู ความมีสำจะ ความอดทนอดกลั้น การรู้จักคิดพิจารณา ความไม่โลภ การพูดปดวาจา การเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การยกย่องผู้มีวิชาความรู้ ความเฉลียวฉลาด ความขยันและความสามัคคี

ส่วนด้านความเชื่อนั้น นิทานเหล่านี้สะท้อนความเชื่อทั้งทางพุทธศาสนา ทางไสยศาสตร์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผีนางเทวดา โหราศาสตร์ สิ่งของวิเศษ และอิทธิปาฏิหาริย์

สุจินดา รูปโฉม. 2538. “วิเคราะห์นิทานพื้นบ้านภาคเหนือเพื่อใช้ประกอบการสอนรายวิชานิทานพื้นบ้าน = Northern Folk Tales Analysis for Teaching Thai Folk Tale.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นอกจากนั้น นิทานเหล่านี้ยังสะท้อนถึงสภาพการเมืองการปกครองของนครเชียงใหม่ในสมัยปี พุทธศักราช 2420 และสะท้อนถึงประวัติความเป็นมาของเรื่องต่างๆ ทั้งที่เกี่ยวกับคน สัตว์ ต้นไม้ และสถานที่ต่าง ๆ ด้วย

นิทานเหล่านี้ได้สะท้อนสภาพการใช้ภาษาของผู้คนในท้องถิ่นว่ามีหลายลักษณะปะปนกันไป เช่น การใช้ถ้อยคำธรรมดาที่เรียบง่ายหรือหยาบโลน การใช้คำราชาศัพท์ การใช้คำอุทานเสริมบท การใช้สำนวนต่าง ๆ และการใช้คำพูดที่เป็นปริศนา เป็นต้น นอกจากนี้นิทานเหล่านี้ยังสามารถสะท้อนถึงสภาพจิตใจและความปรารถนาของผู้เล่านิทานได้ด้วย

ปัจจุบันการเล่านิทานพื้นบ้านของชาวบ้านทุกๆ ไปนั้น แทบจะหาฟังไม่ได้แล้ว ในโรงเรียน หรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ น่าจะมีการนำเอานิทานพื้นบ้านมาใช้ประกอบในการเรียนการสอน และนอกจากนี้น่าจะศึกษาหาวิธีการที่จะทำให้นิทานพื้นบ้านเป็นที่น่าสนใจ และคงอยู่กับสังคมตลอดไป